

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

İNSAN HAKLARI BÜLTENİ

İNSAN HAKLARI HAFTASI ÖZEL SAYISI - ARALIK 2001

İNSAN HAKLARI EVRENSEL VE BÖLÜNMEZ HAKLARDIR

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin kabulünün 53. yılını kutluyoruz. 10 Aralık günleri, Birleşmiş Milletlerin kuruluşunda verilen sözlerin tutulup tutulmadığının, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin başlangıç bölümünde yazılı, "insan haklarının ve temel özgürlüklerin evrensel olarak saygı görmesi ve gözetilmesini sağlama" yükümlülüğünün üye devletlerce yerine getirip getirilmediğinin sorgulanması ve değerlendirilmesi için önemli bir fırsat oluşturmaktadır.

Kuşkusuz, geçen yarım asır içinde, insan haklarının tanınması ve korunması alanında önemli gelişmeler kaydedildi. Aralarında Sivil ve Politik Haklar Sözleşmesi ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin de bulunduğu çok sayıda uluslararası sözleşme kabul edildi. İnsan hakları ve demokrasi alanında önemli ilerlemeler sağlandı.

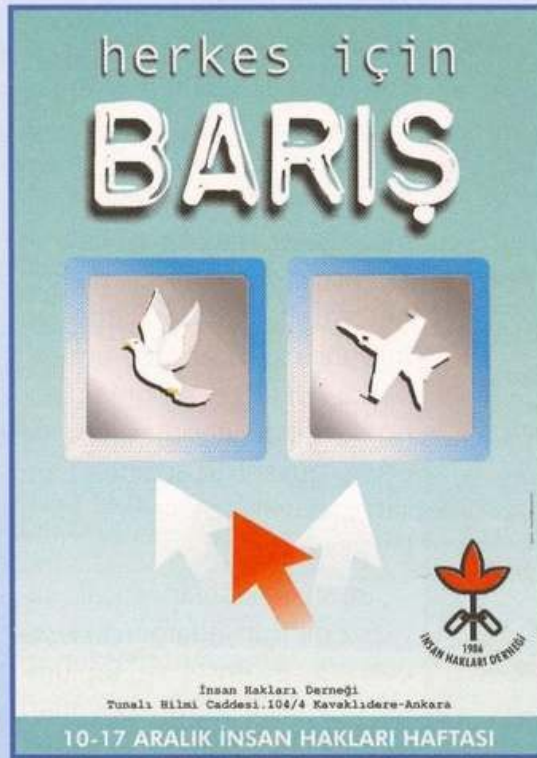
Bütün bu gelişmelere karşın, yine de büyük düş kırıklığı yaşıyoruz. Yirmi birinci asrın başında insan hakları yeni tehditlerle karşı karşıyadır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin başlangıç bölümünde "insanlık ailesinin bütün üyelerinin doğal yapısındaki onuru ile eşit ve devredilemez haklarını tanımanın dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğu" belirtilmektedir. Bu, insan haklarının evrenselliğinin teyidi anlamına gelmektedir. Bildirgenin ikinci maddesinde "Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş ya da başka türden statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, bu bildirmede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir" denilerek insan haklarının bölünmezliği ilkesine vurgu yapılmaktadır.

Bazı hükümetlerin, dinsel ve politik kurumların insan haklarının evrenselliği ilkesine karşı çıktığı biliniyor. Evrensellik süreci bazı iddiaların aksine, belli bir anlayışın, belli bir yaşam modelinin yayılmasını, egemen kı-

linmasını hedeflememektedir. İnsan haklarından tüm insanların yararlandırılması ortak amacına yönelik değişik anlayışların ortaya çıkmasını öngören bir süreçtir; Kültürler arası alışveriş yoluyla düşüncelerin, anlayışların paylaşılması ve zenginleşmesi sürecidir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, sivil ve politik hakların yanında çeşitli ekonomik, sosyal ve kültürel hakları da sıralamaktadır. 1966 da kabul edilen İkiz Sözleşmeler kolektif haklara vurgu yaparak bu eğilimi pekiştirmektedir. Aşırı yoksulluğun hüküm sürdüğü, temel sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinin bulunmadığı koşullarda insanlık onurundan söz edilemez. İnsanı bir kısım haklarından yoksun bırakmak tüm haklarından yoksun bırakma sonucunu doğurur. Politik hakların demokratik kullanımı güvence altına alınmadan bireyin eğitim, sağlık, konut hakkı barışçıl bir biçimde geliştirilemez. Politik düşünceleri nedeniyle cezaevine konulan kişinin, sağlık hakkından, çalışma hakkından söz edilemez. İnsan hakları ancak evrensel ve bölünmez olmaları koşuluyla tam kullanılabilir.

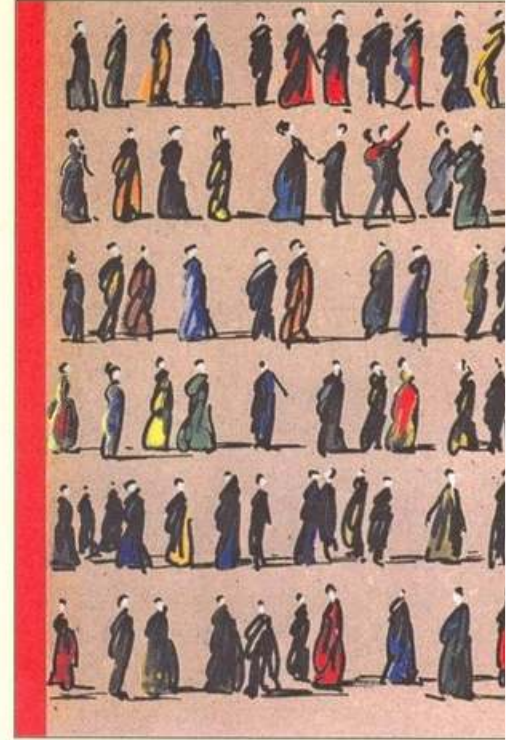
ŞİDDETSİZ VE SAVAŞSIZ BİR DÜNYA İÇİN

İnsan Hakları Derneği, her yıl 10-17 Aralık tarihleri arasında kutlamakta olduğu İnsan Hakları Haftasını bu yıl "barış hakkı"na ayırmaya karar verdi. New York Dünya Ticaret Merkezine yapılan insanlık dışı, barbar saldırıdan sonra insan haklarından, evrensel barış hakkından söz edilmeyen yeni bir sürece girdik. Sorunların barışçı yollarla, adil bir biçimde çözülmesi gerekliliği dile getirilmez oldu. Uluslararası hukuka uygun insani çözümler yerine, "güç", "güvenlik", "savaş" kavramlarının vurgulandığı, insan haklarının, kişi güvenliği ve özgürlüğünün, sığınma hakkının, düşünce özgürlüğünün v.b. güvenliğe feda edileceğinin, gelişmiş batı ülkelerinin yöneticilerince açıkça dile getirildiği yeni ve tehlikeli bir döneme giriyoruz.

Uluslararası toplum ve Birleşmiş Milletler 2000 yılını "Uluslararası Barış Kültürü Yılı" olarak ilan ederken Dünyada ve Türkiye'de insanlar savaş, çatışma ve haklarının tanınmaması nedenleri ile acı çekmeye devam ediyorlar. 1945'ten beri dünyanın dört bir köşesinde 200'ü aşkın çatışma meydana gelmiştir. Dünyanın 20'yi aşkın bölgesinde bugün, savaş ve çatışma yaşanıyor. Savaşlarda sadece askerler değil, başta kadın ve çocuklar olmak üzere çok sayıda sivil yaşamını yitirdi. Sadece son on yılda iki milyondan fazla çocuk hayatını kaybetmiştir. Beş milyon çocuk sakatlandı. On milyondan fazla çocuk tanıdığı olduğu veya bizzat katıldığı şiddet eylemleri nedeniyle sürekli travma yaşıyor. Jenosit ve kitlesel kıyımlar, dünyamızın günlük gerçeği haline dönüştü. On milyonlarca insan göç etmek, başka ülkelere sığınmak zorunda kaldı. Besin, sağlık ve çevre güvenliği açısından insanlık büyük tehlikelerle karşı karşıyadır.

Savaş ve şiddet kültürü kaynağını insan zihninden alır. Bu nedenle ancak insan zihninden başlanırsa barış kültürü toplumda yaşam bulabilir. İnsan hakları eğitimi, insan kişiliğinin geliştirilmesini; insan haklarına ve temel özgürlüklere saygının geliştirilmesini, ırksal, etnik ve dinsel tüm gruplar arasındaki anlayış, hoşgörü ve dostluğu kolaylaştırmalıdır. Barış tohumlarının ekilmesine eğitimle başlanmalı, yazılı ve görsel yayınlar ile okul öğretim programlarında, şiddet ve savaş eğilimini körükleyen ulusal ve ırkçı önyargılar ile etnik ve dinsel klişeler ayıklanmalıdır.

İnsan haklarının ancak savaşsız bir dünyada gerçekleşebileceği, evrensel ve toplumsal güvenliği bütün boyutları ile kalıcı bir biçimde sağlamanın, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde özgürlüğü, eşitliği, adaleti gerçekleştirebilmekle ve barış kültürünü yaşama geçirmekle olanaklı olduğu gerçeği görmezlikten geliniyor. Oysa devletlerin silahlanmaya dayalı bütçeleri savaş kültürünün egemen olduğunu göstermektedir. Üzerinde yaşanabilir bir dünya sa-

vaşlardan, silahlardan arınmış bir dünyadır.

Ekonomik, sosyal harcamalar lehine askeri bütçelerden indirim gidilmemesi, silahlanma harcamalarının - nükleer silahlar dahil- artması kaygı verici boyutlardadır. Nükleer silahların yasaklanmasının, ABD Senatosunca tartışma konusu yapılması, laboratuvarında nükleer deneme programlarının hızlandırılması, bazı ülkelerde büyük nükleer silahlanma programlarının sürdürülmesi, insanlığın ve gezegenimizin geleceği açısından kabul edilemez gelişmelerdir.

Askeri harcamaların artırılması ve silahlanma politikalarının dar görüşlü politikalar olduğu gerçeği kabul edilmelidir. Kalıcı ve sürekli bir barışın silahlanma ile sağlanamayacağı açıktır. Şiddetle karşı mücadele, Birleşmiş Milletler'in kontrolünde ve

ÇOK KİMLİKLİ ÇOK KÜLTÜRLÜ ÇOĞULCU BİR TÜRKİYE

uluslararası hukuka uygun biçimde yürütülmelidir. Şiddete orantısız bir şiddetle karşılık vermenin, masum insanların kanına başka masumların kanını eklemenin çözüm olmayacağı anlaşılmalı, intikam güdüsü adalet ihtiyacının önüne geçmemelidir.

New York saldırısından sonra ABD Başkanı G.Bush'un talimatı ile kurulması öngörülen özel Askeri Komisyonlar işleyiş biçimleri, kompozisyonları, bağımsızlık ve yansızlık ilkelerine açıkça aykırı olmaları, kararlarının temyiz edilememesi v.b. nedenlerle savunmanın temel haklarını ihlal eden, adil yargılanma hakkını ortadan kaldıran mahkemelerdir. Saldırının sorumlularının, kimliklerinin belirlenmesi, yakalanma ve yargılanmaları uluslararası hukuk ve BM Şartı çerçevesinde gerçekleştirilebilir.

Farklı etnik, dilsel, dinsel, kültürel topluluklardan oluşan Türkiye'de, tek ırk, tek dil, tek dinli homojen bir toplum yaratma politikaları, toplumsal barışın sağlanmasını engellemektedir. Cumhuriyetin kuruluşundan beri sürdürülen bu politika özellikle Ermeni, Rum, Yahudi gibi müslüman olmayan toplulukları yok olmanın eşiğine getirmiştir.

Bu politika, bir yandan belli aralıklarla yüzlerce insanın öldüğü, sakatlandığı, göç ve sürgünlere tabi tutulduğu büyük insani dramlara neden olmuş, diğer yandan doğanın, çevrenin, yer altı, yer üstü kaynaklarımızın heba edilmesi sonucunu doğurmuştur. İrkçi ve ayrımcı politikaların neden olduğu gerilim ve çatışmalar, insan hakları ihlallerine kaynaklık eden en önemli temel unsurlardır. Bu politikalar, Türkiye'nin kalkınmasının, ekonomik gelişmesinin önündeki en önemli engeli oluşturmaktadır. Türkiye bütçesinin çok büyük bölümünün askeri harcamalara, silah alımına ayrılmasına yine bu politikalar neden olmaktadır.

Ülkemiz son olarak, otuz bin kişinin yaşamını yitirdiği, dört bine yakın yerleşim yerinin boşaltıldığı, yakıldığı, üç milyondan fazla insanın zorunlu göçe tabi tutulduğu büyük bir iç çatışma yaşamıştır.

Savaşın sona ermesinin üzerinden yıllar geçmesine karşın Türkiye, eski politikalarında direnmektedir. Boşaltılan köyler yerleşime açılmamakta, göçe zorlananların evlerine dönmeleri engellenmekte, bir yandan merkez köy, köykent v.b. hayali projeler, diğer yandan sayısız baraj projeleri ile Kürtlerin yaşadıkları topraklar insansızlaştırılmakta, bölgenin tarihsel ve doğal dokusu tarihin hiçbir döneminde görülmemiş bir biçimde tahrip edilmektedir.

İnsan hakları ve temel özgürlüklerin yaşama geçirilmesi ve iç barışın sağlanması bu politikaların terkedilmesiyle olanaklıdır. Türkiye'nin geleceği, farklılıklara saygılı, tüm kimliklerin eşit ve özgür biçimde kendini geliştirebileceği demokratik ve çoğulcu siyasal ve hukuksal sistemin yaşama geçirilmesine bağlıdır. Tüm etnik, dilsel, dinsel v.b. toplulukları eşit gören, öteki kimliklere saygılı bir tutum hem değişik kimliklerin ve grupların hem de evrensel düzeyde ulusların barış ve uyum içinde birarada yaşamasının önünü açacaktır. Türkiye'nin siyasal ve hukuksal sisteminin bu gerçeğe göre yapılandırılması, insan hakları ve demokratik standartların yükseltilmesi, çatışma ve şiddet kültürünün yerini barış kültürüne bırakması olanağını yaratacaktır.

**Ben
ne Atinalıyım
ne de Grek
bir dünya
vatandaşayım
Sokrat**

SUSMAYACAĞIZ

Dünya, 11 Eylül saldırısından sonra şiddetin tahammül edilmez noktalara vardığı, üstelik bunun meşru görüldüğü bir noktaya geldi.

Bugün dünyada savaş rüzgarları esiyor. İnsanlığı bir kez daha savaşın vahşetiyle karşı karşıya getiren bu duruma seyirci mi kalacağız?

Büyük pervasız güçlerin uluslararası hukuku çiğneyen eylemlerine hayır demeyecek miyiz?.. 'Kalıcı özgürlük' için düğmeye basanlar, Afgan halkının, kentlerinin, köylerinin üzerine gece gündüz bomba yağdırırken; açlık, sefalet ve yoksullukla yüz yüze bırakılanlar, savaşın mağdurları yine çocuklar kadınlar, siviller değil mi?

Dünya Ticaret merkezinin yıkıntıları altında çocuğunu kaybeden anneye; Afganistan'da bombalardan kaçan anne, Bağdat'ta kucağındaki bebeği ishalden ölen anne, şiddetin doğurduğu acılar açısından aynı annedir. Acılar arasında bir farklılık gözetilebilir mi?

'Kalıcı özgürlük' adına hareket edenler dünyayı savaş barbarlığıyla karşı karşıya getirdiler. 'Sonsuz adalet' adına bu denli adaletsiz yapılmış bir dünyayı acılar gezegenine çevirdiler. 'Hiçbir şey eskisi gibi olmayacak' çığırkanlığı yapıp haklarımızı yok sayıyorlar. Küresel düzeyde güvenlik adına hak ve özgürlüklerimizden vazgeçmemizi istiyorlar.

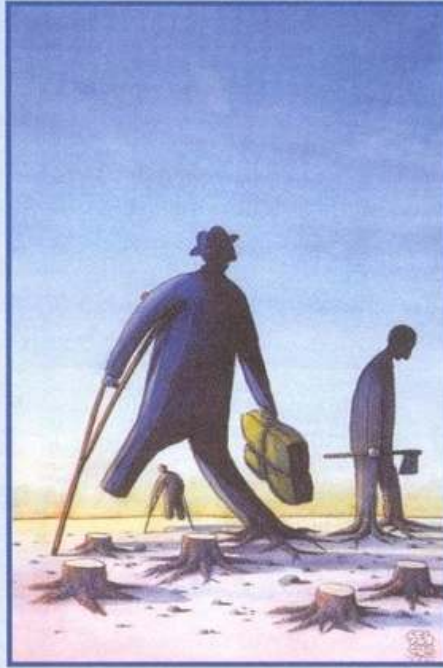
Dünyanın yarasını sarmak adına savaşa neden olanlar Afganlı çocuklara, açlığın var olmadığı, ıstırapların yaşanmadığı, savaşı ve şiddetsiz bir geleceği arzu etmeyi çok görüyorlar.

İnsanlara 'mutlu ve güzel bir dünya kurmak' adına ellerinde zap aleli koltuklarında kaç füzenin kaç sivil hedefe isabet ettiğini izletenler, unutmazınlar ki, uygarlığın öteki yüzü barbarlıktır.

BİZİM İSTEDİĞİMİZ BAŞKA BİR DÜNYA

Evet, biz insan hakları savunucuları dünyanın dört bir yanındaki savaş karşıtlarıyla birlikte diyoruz ki:

Bugün dünyada zayıf olanların hukuk ve demokrasiye ihtiyacı var. Kazanılmış haklarımızı onlar için savaşmış olanlara borçluyuz. Bir çok yürekli kadın ve erkek yaşamlarını özgürlüklerimizin kazanılması için bu yola adanmışlardır. Haklarımızın alınır satılır meta haline getirilmesine izin vermeyeceğiz.

Evet biz:

Daha fazla insanın ölmesini istemediğimiz için:

Daha fazla yoksulluk ve sefalet istemediğimiz için:

İrkçılığın körüklenmesini istemediğimiz için:

Çocukların öldürülmesine ortak olmak istemediğimiz için:

Haklarımızın yok edilmesini istemediğimiz için :

Çevre yıkımı istemediğimiz için :

Daha fazla silahlanma istemediğimiz için :

Savaşa Hayır: diyoruz.

Bugün savaş var. Savaşın yıkıntılarını onarmak için yarın barış lazım dünyaya. Bugünden savaşı durdurmak ve daha fazla yıkımın önüne geçmek mümkündür. Bu gezegende insan haklarının ve barışın hayat bulması için mücadele edeceğiz. Bunun için çalışacağız. Tıpkı bugün ki gibi.

Evet biz farkındayız ve biliyoruz.

Özgürlüğün, adaletin, eşitliğin yaşama hakkına saygının, evrenselliğin, demokrasinin çok kültürlülüğün, barışın hayat bulduğu bir dünya yaratmak mümkün.

Barış halkların işidir.

İnsanlık adına herkesi savaş karşısında barışa sahip çıkmaya çağırıyoruz.

İNSAN HAKLARI BÜLTENİ

İHD Adına Sahibi: Hüsnü Öndül (Genel Başkan), Sorumlu Yazışleri Müdürü: Selahattin Esmer, Genel Yayın Yönetmeni: İsmail Boyraz

İnsan Hakları Derneği: Tunalıhımi Cad. No: 104/4 Kavaklıdere/ANKARA Tel: 0 (312) 466 49 13-14
http://www.ihd.org.tr